

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
«23» жовтня 2024 року,
протокол № 2.

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН
«23» жовтня 2024 року
М.П.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
« ОСНОВИ ТРУДОВОГО ПРАВА »
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування
галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування
за денною формою навчання**

м. Хмельницький
2024

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри трудового,
земельного та господарського права,
кандидатка юридичних наук, доцентка
«17» жовтня 2024 року

_____ Алла АНДРУШКО

СХВАЛЕНО:

Рішення кафедри трудового,
земельного та господарського права
«17» жовтня 2024 року, протокол № 3.

Завідувач кафедри,
доктор юридичних наук, професор
«17» жовтня 2024 року

_____ Іван КОСТЯШКІН

Деканеса факультету публічного управління,
кандидатка наук з державного управління,
доцентка
«17» жовтня 2024 року

_____ Тетяна ПІДЛІСНА

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	—	3
1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	—	3
1.2.	Лекції		4
1.3.	Семінарські заняття	—	6
1.4.	Самостійна робота студентів	—	20
1.5.	Індивідуальні завдання	—	21
	1.5.1. Основні вимоги до написання рефератів	—	22
	1.5.2. Теми рефератів-оглядів		23
	1.5.3. Методичні рекомендації до виконання рефератів		23
1.6.	Підсумковий контроль	—	23
	1.6.1. Питання для підсумкового контролю	—	23
	1.6.2. Приклад залікового білету	—	24
3.	Схема нарахування балів	—	25
4.	Рекомендовані джерела	—	27
5.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	—	30

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання					Заочна форма навчання						
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін. зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін. зав.	СРС
1.	Поняття, предмет, метод, функції трудового права	8	2	2			4	-	-	-	-	-	10
2.	Трудовий договір. Зміни істотних умов праці.	8	4	4			6	4	2	2	-	-	12
4.	Припинення трудового договору	8	4	4			8	2	2	-	-	-	12
5.	Правове регулювання робочого часу та часу відпочинку	6	2	2			8	-	-	-	-	-	12
7.	Відповідальність у трудовому праві	8	2	4			8	-	-	-	-	-	10
9.	Оплата та охорона праці	4	2	4			8	-	-	-	-	-	12
11	Трудові спори	8	2	2			10	4	2	2	-	-	12
	Всього годин:	90	18	20	-	-	52	10	6	4	-	-	80

1.2. Лекції

№ теми	Назва і план теми	Кількість годин
1.	Поняття, предмет, метод, система, функції трудового права.	2
1.1.	Трудове право як одна з провідних галузей права України.	
1.2.	Предмет трудового права: трудові та суміжні відносини.	
1.3.	Метод трудового права.	
1.4.	Сфера дії норм трудового права.	
1.5.	Система трудового права як галузі права та як науки. Система трудового законодавства. Функції трудового права.	
1.6.	Принципи трудового права.	
1.7.	Конституція України, як основне джерело трудового права.	
1.8.	КЗпП України, загальна характеристика.	
1.9.	Закони України як джерела трудового права.	
1.10.	Підзаконні нормативно-правові акти, які регулюють трудові відносини.	
1.11.	Акти соціального партнерства: тарифні угоди, колдоговори, локальні нормативно – правові акти.	
2.	Трудовий договір. Зміна істотних умов праці	4
2.1.	Поняття і значення трудового договору.	
2.2.	Сторони трудового договору.	
2.3.	Зміст трудового договору.	
2.4.	Порядок прийняття на роботу.	

№ теми	Назва і план теми	Кількість годин
2.5. 2.6. 2.7. 2.8.	Строк випробування при прийомі на роботу. Особливості окремих видів трудових договорів: контракту, договір про тимчасові та сезонні роботи, трудового договору з фізичною особою. Зміна істотних умов праці. Види переведень на іншу роботу (посаду). Переміщення працівників на інше робоче місце.	
3.	Припинення трудового договору.	4
3.1. 3.2. 3.3. 3.4. 3.5.	Підстави припинення трудового договору, їх юридичне значення. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця. Розірвання трудового договору з ініціативи осіб які не є стороною трудового договору. Гарантії працівників від необґрунтованих звільнень. Оформлення та звільнення з роботи (посади) і проведення розрахунку. Вихідна допомога при звільненні. Правові наслідки незаконного звільнення працівників.	
4.	Правове регулювання робочого часу та часу відпочинку.	2
4.1. 4.2. 4.3. 4.4. 4.5. 4.6. 4.7.	Поняття та норми робочого часу. Види робочого дня (тижня). Правові ознаки нормального робочого дня. Скорочений і неповний робочий день. Режим робочого часу. Облік робочого часу і його види. Правове регулювання надурочних робіт. Поняття та види часу відпочинку. Поняття і види відпусток. Порядок надання та оплата щорічних відпусток. Поняття, види та порядок надання соціальних відпусток. Творчі відпустки та відпустки у зв'язку з навчанням. Відпустки без збереження заробітної плати. Перенесення відпустки.	
5.	Відповідальність у трудовому праві	2
5.1. 5.2. 5.3. 5.4. 5.5. 5.6.	Дисциплінарна відповідальність та її види. Порядок застосування заходів дисциплінарного стягнення. Матеріальна відповідальність. Підстави та умови матеріальної відповідальності працівників. Види матеріальної відповідальності працівників. Матеріальна відповідальність роботодавця за шкоду, заподіяну працівникові.	
6.	Оплата та охорона праці	2
6.1. 6.2. 6.3. 6.4. 6.5.	Поняття заробітної плати та її структура. Системи та форми оплати праці. Гарантійні та компенсаційні виплати. Поняття охорони праці. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій, пов'язаних із виробництвом. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування працівників від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Охорона праці та окремі трудові гарантії, що надаються жінкам, неповнолітнім та особам зі зниженою працездатністю.	
7.	Трудові спори	2

№ теми	Назва і план теми	Кількість годин
7.1.	Індивідуальні трудові спори та порядок їх вирішення.	
7.2.	Особливості розгляду трудових спорів про поновлення на роботі та стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу.	
7.3.	Колективні трудові спори.	
7.4.	Участь Національної служби посередництва і примирення у вирішенні колективних трудових спорів.	
7.5.	Правове регулювання проведення страйків.	
	Усього	18

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 1. Поняття, предмет, метод, система, функції трудового права

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1. Трудове право як одна з провідних галузей права України.
- 1.2. Предмет трудового права: трудові та суміжні відносини.
- 1.3. Метод трудового права.
- 1.4. Сфера дії норм трудового права.
- 1.5. Система трудового права як галузі права та як науки. Система трудового законодавства.
- 1.6. Функції трудового права.
- 1.7. Принципи трудового права.
- 1.8. Конституція України, як основне джерело трудового права.
- 1.9. КЗпП України, загальна характеристика.
- 1.10. Закони України як джерела трудового права.
- 1.11. Підзаконні нормативно-правові акти, які регулюють трудові відносини.
- 1.12. Акти соціального партнерства: тарифні угоди, колдоговори, локальні нормативно – правові акти.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: предмет трудового права, метод трудового права, Конституція України як основний закон України щодо врегулювання трудових правовідносин, КЗпП України, основні закони України, які регулюють трудові відносини між працівником та роботодавцем, підзаконні нормативно-правові акти, тарифні угоди, колдоговори, локальні нормативно – правові акти.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- поняття трудового права як галузі права в українській юриспруденції;
- імперативний та диспозитивний характер методів у трудовому праві;
- основні положення Конституції України щодо захисту трудових прав громадян;
- положення КЗпП України, які регулюють трудові відносини та захищають права громадян України;
- класифікація джерел трудового права за юридичною силою в системі трудового права України.

Завдання

Завдання 1. О. Смірнов уклав трудову угоду з адміністрацією стадіону «Спартак», за якою його бригада зобов'язалася привести до належного вигляду футбольне поле. Робота тривала 10 днів. Після закінчення роботи під час розрахунку Смірнов зажадав виплати всім

членам бригади винагороду за надурочні роботи. Адміністрація відмовилася, посилаючись на те, що хоча О. Смірнов і зазначався у договорі бригадиром, однак склад і навіть прізвища членів бригади в договорі не були вказані.

Як вирішити спір між О. Смірновим і адміністрацією стадіону? Яка природа відносин, що виникли?

Завдання 2. Рішенням правління ТОВ «Трикотаж» за появу на роботі у нетверезому стані було звільнено з роботи бухгалтера С. Антонову, яка працювала за трудовим договором, а юриста П. Свиридова - співвласника - з цієї ж причини було переведено на нижчеоплачувану роботу терміном на три місяці. Обидва працівники звернулися з позовом до суду з проханням захистити їхні права. При цьому С. Антонова посилалася на те, що у Правилах внутрішнього розпорядку ТОВ не передбачено підстав звільнення з роботи, а П. Свиридов вважав, що хоча в останніх і містяться норми про «переведення на нижчеоплачувану роботу на термін до 3-х місяців», однак ця норма суперечить трудовому законодавству.

Зробіть правовий аналіз наведених фактів. Сформулюйте правові питання, що вимагають рішення в даному спорі. Відповідь обґрунтуйте посиланням на законодавчі акти.

Завдання 3. І. Іванюк з відома начальника відділу збуту АТ «НОРД» виконав будівельні роботи по ремонту приміщень. Як, на Вашу думку, чи свідчить це, що між І. Іванюком та АТ виникли трудові відносини? Відповідь обґрунтуйте.

Завдання 3. Які суспільні відносини складають предмет трудового права України: а) відносини щодо працевлаштування; б) пенсійні відносини; в) відносини щодо тимчасової непрацездатності; г) організаційно-управлінські; д) майнові.

Дайте правову характеристику суспільних відносин, що складають предмет трудового права України.

Завдання 5. Які методи правового регулювання характерні трудовому праву України: а) диспозитивні; б) «влади-підпорядкування»; в) імперативні; г) імпертивно- договірні; д) колективно-договірні.

Дайте ґрунтовну правову оцінку методам правового регулювання трудових відносин. Визначте їх особливості.

Завдання 13. Які з цих функцій властиві трудовому праву України: а) регулююча; б) соціальна; в) господарська; г) охоронна.

Відповідь обґрунтуйте.

Семінарське заняття 2

Тема 2. Трудовий договір. Зміни істотних умов праці

Питання для усного опитування та дискусії

- 2.1. Поняття і значення трудового договору.
- 2.2. Сторони трудового договору.
- 2.3. Зміст трудового договору.
- 2.4. Порядок прийняття на роботу.
- 2.5. Строк випробування при прийомі на роботу.
- 2.6. Особливості окремих видів трудових договорів: контракту, договір про тимчасові та сезонні роботи, трудового договору з фізичною особою.
- 2.7. Зміна істотних умов праці. Види переведень на іншу роботу (посаду). Переміщення працівників на інше робоче місце.

Завдання

Завдання 1. Студент 4-го курсу денної форми навчання юридичної академії Лазарєв у вільний від навчання час вирішив влаштуватися на роботу в будівельну організацію. Оскільки трудової книжки у Лазарєва не було, у відділі кадрів його оформили на роботу і заповнили трудову книжку. Лазарєв звернувся до ведучого юрисконсульта академії з

питанням: чи є робота студента денної форми навчання у вільний від навчання час роботою за сумісництвом, якщо студент оформлений по трудовій книжці?

Завдання 2. 5 січня був виданий наказ про прийняття на роботу з 19 січня економіста Семенова. 10 січня Семенов поставив перед власником вимогу про повернення йому трудової книжки, оскільки він знайшов іншу роботу. Власник йому в цьому відмовив, пояснивши, що він повинен попередити його про звільнення за два тижні. 19 січня Семенов роботи не розпочав, був виданий наказ про його звільнення за прогул. Отримавши трудову книжку і виявивши в ній відповідний запис, Семенов звернувся з позовом до суду про зміну формулювання причини звільнення.

Яке рішення повинен винести суд?

Завдання 3. Експедитор Сергєєв 3 квітня подав заяву про звільнення за власним бажанням. У зв'язку з цим, 10 квітня з Івановим був укладений трудовий договір про те, що він прийнятий експедитором і повинен розпочати роботу з 18 квітня. Коли 18 квітня Іванов прийшов на роботу, він дізнався, що напередодні Сергєєв відізвав свою заяву про звільнення за власним бажанням і роботи для нього немає. Оскільки Іванов уже залишив роботу на попередньому підприємстві і залишився без роботи, він подав позов до суду з вимогою надання йому роботи на підставі договору від 10 квітня.

Чи правомірне укладення трудового договору з Івановим? Чи підлягає позов Іванова задоволенню?

Завдання 4. Менеджер Серпенко був призваний на військову службу 11 травня. На його місце була прийнята Новікова. У зв'язку зі звільненням з військової служби за станом здоров'я Серпенко 9 серпня повернувся на підприємство і почав вимагати, щоб його направили на попереднє місце роботи. Директор відмовив йому в цьому, пославшись на те, що прийнята на його посаду Новікова вагітна, до того ж вона справляється з покладеними на неї трудовими обов'язками. Серпенко звернувся в юридичну консультацію

Якою повинна бути відповідь юридичної консультації? Чи зберігається за Серпенком його робоче місце? Існують чи ні в цьому випадку у Новікової які-небудь гарантії?

Завдання 5. Сергієнко уклала трудовий договір з підприємством «Глобус» 25 жовтня. Згідно з договором вона повинна була розпочати роботу 1 листопада, але Сергієнко роботи не розпочала у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, яка настала через ускладнення протікання вагітності. 5 листопада директор скасував наказ про прийняття Сергієнко на роботу на тій підставі, що вона не розпочала роботи, і видав наказ про прийняття на її місце Петренко. 20 листопада Сергієнко принесла лікарняний листок і стала вимагати поновлення на роботі.

Чи правомірні дії директора? Чи має значення обставина, що Сергієнко вагітна? Де підлягає розгляду її спір?

Завдання 6. Колесников – студент стаціонару Одеського національного університету, одночасно працював на півставки лаборантом кафедри філософії. За академічну заборгованість він був відрахований з університету й одночасно звільнений з роботи з посади лаборанта. Колесников звернувся до суду з позовом про поновлення його на посаді. Суд, виходячи з того, що він працював за сумісництвом і звільнений у зв'язку з припиненням навчання, визнав звільнення законним. Колесников оскаржив це рішення до суду.

Що таке сумісництво? Який порядок укладення і припинення трудового договору про роботу за сумісництвом? Якою повинна бути ухвала обласного суду?

Завдання 7. Наказом директора птахофабрики прибиральниця Дашковська була переміщена з котельної бойлерного цеху в котельну гуртожитку цієї ж фабрики. Дашковська від переміщення відмовилася, оскільки вважає, що це є переведення та звернулася до суду з позовом про поновлення її у котельну бойлерного цеху. У позовній заяві вона вказувала, що нове місце роботи знаходиться на значній відстані від її дому, що істотно погіршує умови праці, оскільки вона страждає рядом захворювань.

Визначте правомірність цього переміщення. Чим відрізняється переведення на іншу роботу від переміщення?

Методичні рекомендації

Ключові терміни та поняття: трудовий договір, контракт, працівник, роботодавець, обов'язкові умови трудового договору, факультативні умови трудового договору, трудова книжка, види трудового договору, істотні умови праці, переміщення, переведення

Особливу увагу слід звернути на такі питання:

- визначення поняття і ролі трудового договору;
- встановити відмінні риси трудового договору від цивільно-правових договорів, пов'язаних із працею, визначити практичне значення проведення такого розмежування. У цьому аспекті провести розмежування понять «трудоий договір» та «трудова угода».
- правосуб'єктність працівника;
- правосуб'єктність роботодавця;
- сутність обов'язкових умов трудового договору;
- сутність факультативних умов трудового договору;
- випробування при прийнятті на роботу: поняття, термін встановлення, гарантії для працівників, правові наслідки випробування;
- порядок укладення трудового договору;
- зміни істотних умов праці;
- переведення;
- переміщення.

Семінарське заняття 3

Тема 4. Припинення трудового договору

Питання для усного опитування та дискусії

- 4.1. Підстави припинення трудового договору, їх юридичне значення.
- 4.2. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника.
- 4.3. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця.
- 4.4. Розірвання трудового договору з ініціативи осіб які не є стороною трудового договору.
- 4.5. Гарантії працівників від необґрунтованих звільнень.
- 4.6. Оформлення та звільнення з роботи (посади) і проведення розрахунку.
- 4.7. Вихідна допомога при звільненні.
- 4.8. Правові наслідки незаконного звільнення працівників.

Завдання

Завдання 1. Бухгалтер будівельної компанії Миколаєва подала заяву про звільнення з роботи за власним бажанням. Через два тижні адміністрація заявила, що вона не може знайти на цю посаду іншого працівника, відмовилася приймати бухгалтерську документацію і видати їй трудову книжку. Миколаєва звернулася до юридичної консультації за роз'ясненням: чи може вона самовільно залишити роботу і куди їй потрібно звернутися з вимогою про розірвання трудового договору. Як бути з важливою документацією? *Вирішіть дану справу.*

Завдання 2. Трофимов працював економістом в АТ «Арола». Наказом від 24 жовтня 2020 р. він був звільнений за ст.38 КЗпП України. Вважаючи звільнення неправильним, Трофимов звернувся до суду з позовом про поновлення його на роботі, посилаючись на те, що 10 жовтня ним була подана заява про звільнення з роботи за власним бажанням, 22 жовтня він захворів, після хвороби вирішив не звільнятися, а коли прийшов на роботу 3 листопада, то його повідомили, що він звільнений згідно з поданою заявою.

Який порядок розірвання трудового договору з ініціативи працівника? Чи включається час хвороби в строк попередження про звільнення за власним бажанням?

Вирішіть спір?

Завдання 3. Ларіонова уклала трудовий договір з адміністрацією поліклініки про роботу як медсестра з п'ятиденним робочим тижнем.

Через три місяці від дня укладення договору поліклініка почала працювати за шестиденним робочим тижнем, але Ларіонова відмовилася працювати за таким режимом і вимагала зберегти за нею п'ятиденку. За нез'явлення на роботу по суботах вона була звільнена за прогули без поважних причин за п.4 ст.40 КЗпП України. Ларіонова звернулася до суду з позовом про поновлення її на роботі з попередніми умовами режиму праці і оплати вимушеного прогулу.

Що вважається прогулом? Яке рішення повинен винести суд? Які правові наслідки незаконного звільнення?

Завдання 4. Замість Михайлової, яка пішла у відпустку по догляду за дитиною, була прийнята на роботу Прохорова. Коли Михайлова вийшла на роботу, Прохорова представила довідку про те, що вона вагітна, і заявила директору заводу, що він не має права її звільняти. Незважаючи на заперечення Прохорової, директор видав наказ про її звільнення у зв'язку із закінченням строку трудового договору без згоди профспілкового комітету.

Чи законні дії директора?

Завдання 5. Ключова, яка працювала офіціанткою ресторану «Центральний», була звільнена за п.5 ст.40 КЗпП у зв'язку з тим, що внаслідок хвороби вона була на лікарняному 4 місяці 10 днів. Ключова звернулася з позовом до суду про поновлення на роботі, зазначивши, що під час її хвороби ресторан був закритий на капітальний ремонт і на півроку всі працівники у зв'язку з простоем були переведені в інший ресторан.

Чи є підстава для звільнення Ключової? Як повинен вирішити справу суд?

Завдання 6. Водій легкового автомобіля Ягодін після роботи, о 22 годині, прийшов на підприємство в нетверезому стані і під час спроби виїхати за територію підприємства був затриманий робітниками позавідомчої охорони. Наступного дня за згодою профкому він був звільнений за появу на роботі в нетверезому стані. Звернувшись до суду з позовом про поновлення на роботі, Ягодін, хоча і не заперечував проти того, що був у нетверезому стані, проте зазначав, що це було поза робочим часом і тому звільнення його незаконне.

Хто може бути звільнений за п.7 ст.40 КЗпП? Чи обґрунтовані заперечення Ягодіна? Як повинен справу вирішити суд?

Завдання 7. Громова працювала бібліотекарем у школі. Під час інвентаризації було виявлено, що вона замінила книжки, які користуються найбільшим попитом, на інші такої ж вартості. За згодою профкому вона була звільнена за п.2 ст.41 КЗпП. Звернувшись до суду з позовом про поновлення на роботі, Громова не заперечувала факту підміни книжок, проте зазначила, що договір про повну матеріальну відповідальність з нею не укладався, матеріального збитку школі вона не завдала.

Що є підставою для звільнення за п.2 ст.41 КЗпП? Чи є такі підстави в діях Громової? Як вирішити справу?

Завдання 8. Кисіль 18 вересня був звільнений з роботи і йому в цей день була видана трудова книжка, але у видачі належних йому при звільненні грошей було відмовлено через те, що він не здав спецодягу та інструменту. Кисіль 29 жовтня подав до суду позов про стягнення відрахованої суми й середнього заробітку за час вимушеного прогулу, викликаного затримкою розрахунку з ним при звільненні, бо це позбавило його можливості переїхати в інше місце і влаштуватись там на роботу.

Як проводиться розрахунок із звільненням при наявності спору про розмір належних робітнику сум? Як суд повинен вирішити спір?

Завдання 9. Челак працювала маляром-штукатуром на підприємстві. Вона часто хворіла і ЛКК прийшла до висновку, що ця робота протипоказана стану її здоров'я. Перейти на іншу роботу вона відмовилась і була звільнена за п.2 ст.40 КЗпП. Челак звернулася до суду з позовом про поновлення на роботі, мотивуючи свої вимоги тим, що доручену їй роботу вона виконувала, жодних зауважень по роботі не мала, а на іншу роботу переходити

не бажає тому, що там менша заробітна плата.

Чи обов'язковий висновок ЛКК для адміністрації? Чи вправі відмовитись Челак від переведення на іншу роботу? Як суд повинен вирішити справу?

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: трудовий договір, працівник, роботодавець, припинення трудових відносин, звільнення.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- поняття та механізми припинення трудових відносин;
- характеристику прав роботодавця у процесі припинення трудових відносин ;
- характеристику обов'язків роботодавця при припиненні трудових відносин;
- правове регулювання пільг та переваг при припиненні трудових відносин;
- особливості документального засвідчення процесу припинення трудових відносин.

Семінарське заняття 5

Тема 5. Відповідальність у трудовому праві

Питання для усного опитування та дискусії

- 5.1. Дисциплінарна відповідальність та її види.
- 5.2. Порядок застосування заходів дисциплінарного стягнення.
- 5.3. Матеріальна відповідальність.
- 5.4. Підстави та умови матеріальної відповідальності працівників.
- 5.5. Види матеріальної відповідальності працівників.
- 5.6. Матеріальна відповідальність роботодавця за шкоду, заподіяну працівникові.

Завдання

Завдання 1. Іванченко і Лук'янов працювали в Лубенській кіномережі. 26 грудня 2020 р. директор кіномережі видав наказ про утримання з їх зарплати за вчинений ними прогул 24 грудня 2020 р., який виявився в тому, що вони не з'явилися на профспілкові збори, де, зокрема, слухалось питання про зміцнення трудової дисципліни в кіномережі.

Ваша думка про цей наказ? Чи вчинили вони порушення дисципліни?

Завдання 2. Начальник цеху металургійного заводу оголосив чотирьом слюсарям догану за те, що вони не відвідують організовані на підприємстві курси підвищення кваліфікації і погано вивчають рекомендований матеріал. Необхідність навчання начальник мотивував тим, що у зв'язку із технічним переобладнанням заводу цех одержує нове обладнання, з яким працівники мало знайомі. Прокурор опротестував наказ начальника цеху.

Яка природа вимоги підвищення кваліфікації? Чи підлягає протест задоволенню?

Завдання 3. У правилах внутрішнього трудового розпорядку ТОВ «Ректа» містяться пункти, що передбачають позбавлення відпустки за прогул без поважної причини, накладення штрафу в розмірі двох мінімальних заробітних плат за появу на роботі в нетверезому стані, а також за порушення трудової дисципліни - позбавлення премій, передбачених системою оплати праці.

Дайте правову оцінку вказаним положенням.

Завдання 4. Інженер Романюк був звільнений з роботи 18 березня 2020 р. за п.3 ст.40 КЗпП України за систематичне невиконання обов'язків, покладених на нього трудовим договором.

При розгляді позову про поновлення на роботі в суді з'ясувалося, що за час роботи на підприємстві він дійсно порушував трудову дисципліну, за що адміністрація оголошувала йому догану в жовтні 2018 р., в січні 2019 р., а 12 березня 2020 р. Романюк спізнився на роботу, за що і був звільнений.

Яке рішення повинен винести суд? Який порядок звільнення за п.3 ст.40 КЗпП України?

Завдання 5. Шофер Галкін працював на автомашині 10 годин підряд, після чого йому було наказано працювати ще три години. Галкін відмовився виконати це розпорядження, посилаючись на те, що у зв'язку з втомою він не може безпечно вести машину. За це Галкіну була оголошена догана.

Дайте правову оцінку діям адміністрації.

Завдання 6. Фірсов працював інженером на приватній фірмі. 25 червня 2020 р. він виїхав з шофером Крючковим на автомашині фірми у відрядження. Зупинившись на відпочинок, Фірсов і Крючков випили, потім Фірсов, витягнувши у сплячого Крюčkова ключі запалювання, поїхав на машині за горілкою. Дорогою Фірсов попав в аварію, чим заподіяв фірмі матеріальну шкоду на суму більше ста тисяч гривень.

Чи повинні Фірсов і Крючков нести матеріальну відповідальність і в якому розмірі?

Завдання 7. Токар Князев під час роботи через недбалість зламав верстат, чим заподіяв шкоду підприємству на суму 3 000 грн. Адміністрація заводу пред'явила до Князева позов про стягнення шкоди (3 000 грн. - вартість ремонту верстата, 2 000 грн. - вартість простою верстата).

У судовому засіданні було встановлено, що Князев повинен нести обмежену матеріальну відповідальність, для якої законом визначений позасудовий порядок відшкодування шкоди. У зв'язку з цим провадження у справі було припинено.

Чи правильне рішення суду? У якому розмірі повинен нести матеріальну відповідальність Князев?

Завдання 8. З вини завідуючого складом Філімонова зіпсувалося дві тонни м'ясних продуктів, втрати становили 2 000 грн. Філімонов пояснив, що м'ясопродукти були зіпсовані у зв'язку з відключенням електроенергії. Крім того, деякі м'ясопродукти можуть бути використані (м'ясні консерви, строк реалізації яких не закінчився, а умови зберігання дотримані).

Чи може бути притягнутий до відповідальності Філімонов? Які умови притягнення працівників до матеріальної відповідальності?

Завдання 9. Виконроб Усенко не розпорядився і не забезпечив бригаду цементом, внаслідок чого бригада із 22 чоловік не працювала повний робочий день. За час простою робітникам було виплачено 4 100 грн. Директор тресту видав наказ про відрахування із зарплати Усенка всієї суми, виплаченої робітникам. Місячна ставка Усенка 5 800 грн.. Усенко звернувся до КТС.

Проаналізуйте, чи є підстава та умови для матеріальної відповідальності Усенка. Вирішіть справу.

Методичні рекомендації

Ключові терміни та поняття: трудова дисципліна, внутрішній трудовий розпорядок, заходи заохочення, дисциплінарний проступок, загальна дисциплінарна відповідальність, спеціальна дисциплінарна відповідальність, заходи стягнення, догана, звільнення, обмежена матеріальна відповідальність, повна матеріальна відповідальність, трудове майнове правопорушення, пряма дійсна шкода, кратна матеріальна відповідальність, колективна матеріальна відповідальність, відшкодування моральної шкоди, матеріальна відповідальність роботодавця перед працівником.

Особливу увагу слід звернути на такі питання:

- методи забезпечення дисципліни праці в ринкових відносинах;
- поняття трудової дисципліни;
- правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку;
- поняття дисциплінарного проступку;
- склад дисциплінарного проступку;
- поняття загальної дисциплінарної відповідальності;

- підстава матеріальної відповідальності;
- умови матеріальної відповідальності;
- поняття прямої дійсної шкоди;
- значення господарського ризику та крайньої необхідності при притягненні до матеріальної відповідальності;
- випадки повної матеріальної відповідальності;
- правила визначення розміру завданих збитків;
- порядок і терміни виплати суми відшкодування шкоди.

Семінарське заняття 6

Тема 6. Оплата та охорона праці

Питання для усного опитування та дискусії

- 6.1. Поняття заробітної плати та її структура.
- 6.2. Системи та форми оплати праці.
- 6.3. Гарантійні та компенсаційні виплати.
- 6.4. Поняття охорони праці.
- 6.5. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій, пов'язаних із виробництвом.
- 6.6. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування працівників від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.
- 6.7. Охорона праці та окремі трудові гарантії, що надаються жінкам, неповнолітнім та особам зі зниженою працездатністю.

Завдання

Завдання 1. Інженер Карп 30 квітня уклав трудовий договір з приватним підприємством для організації і керівництва поточними роботами по ремонту обладнання. Директором приватного підприємства йому був встановлений посадовий оклад у розмірі 7900 грн. У травні, червні ніякої зарплати він не отримав, а в липні місяці, посилаючись на погані справи з фінансами, директор видає Карпу 700 грн. 1 серпня Карп звільнився за власним бажанням і пред'явив вимогу оплатити недодану суму. Юрисконсульт приватного підприємства пояснив Карпу різницю між державним підприємством і приватним, який оплачує працю працівників залежно від суми прибутку, вказавши, що керівництво приватного підприємства не отримують зарплати вже більше півроку. *Вирішіть спір.*

Завдання 2. Наказом від 10 вересня 2020 року Козловський був призначений на посаду вагара товарної станції. Зарплата ж нараховувалась із розрахунку окладу комірника який менший від окладу вагара. Козловський вимагав від адміністрації виплати різниці в окладах. Адміністрація відмовила йому в цій виплаті, посилаючись на те, що Козловському було відомо при вступі на роботу про умови оплати праці. Козловський повинен був виконувати роботу вагара, але отримувати оплату комірника.

Виходячи з якого окладу повинна оплачуватися праця Козловського ?

Завдання 3. Економіст Мелешко 12 вересня запізнився на роботу без поважних причин на 15 хв. Наказом керівника підприємства за порушення трудової дисципліни кваліфікація Мелешко була знижена. Вважаючи наказ незаконним, Мелешко звернувся до кваліфікаційної комісії за роз'ясненнями.

Чи законні дії керівництва підприємства?

Завдання 4. Санітарка фельдшерського пункту Дмитрук звернулася до суду з заявою про стягнення додаткової оплати за суміщення професій. У заяві вона пояснила, що крім своєї роботи, вона протягом зимового періоду виконувала обов'язки кочегара, забезпечуючи опалення двох пічок, встановлених в приміщенні, а тому просила заплатити їй за листопад-квітень 50% зарплати кочегара. Представник адміністрації у судовому засіданні заперечував проти оплати, мотивуючи тим, що заявниця виконувала суміщену роботу з власної ініціативи, в той час, коли не була завантажена по основній роботі, адміністрація їй

цю роботу не доручала. Крім того, в процесі розгляду справи з'ясувалося, що Дмитрук працює санітаркою фельдшерського пункту за сумісництвом, а основна її робота - медсестра санаторію «Карпати».

Вирішіть спір.

Завдання 5. В результаті порушення правил охорони праці та техніки безпеки при проведенні будівельних робіт тяжкі травми отримали: муляр Белов, каменяр Гнатюк та водій автомобіля, який належить іншій організації, Власов. Медичним освідченням було встановлено легку ступінь сп'яніння в муляра. В діях прораба Величка та майстра Дутова, під керівництвом яких виконувалися роботи, встановлено порушення ряду статей Кодексу законів про працю України. Служба охорони праці в організації відсутня.

Завдання 6. Строгов працював на будівництві будинку. 20 березня під час роботи на даху складу зірвався, але приземлився благополучно. Піднявся і знову продовжив роботу. Через місяць Строгов відчув біль в хребті та звернувся в поліклініку. Було встановлено пошкодження хребта та визначена II група від загального захворювання. Строгов наполягав на встановленні інвалідності від виробничого пошкодження. З цією метою звернувся в адміністрацію та профспілку із заявою про видачу йому акту за формою Н-1, але йому було відмовлено. *Чи були допущені якійсь порушення чинного законодавства про охорону праці? Куди слід Строгову оскаржити відмову?*

Завдання 7. При прийомі в експлуатацію нового молочного заводу інспектор праці Риков відмовився підписати акт прийому-передачі, мотивуючи це тим, що при будівництві заводу мали місце порушення системи стандартів безпеки праці. Зокрема, не обладнані належним чином кімнати гігієни, вентиляційна система не відповідає проектно-технічній документації. Натомість директор заводу дав команду запустити завод в експлуатацію. *Який порядок прийому виробничих об'єктів в експлуатацію? Які заходи має право застосовувати інспектор праці по відношенню до директора заводу чи інших посадових осіб, які запустили завод в експлуатацію із вказаними недоліками?*

Завдання 8. В результаті виробничої травми муляр Носик втратив на 40% професійну працездатність. Він звернувся до юрисконсульта організації із письмовою заявою, в якій просив дати відповідь на наступні питання:

- 1) Хто і в якому порядку повинен був оформити необхідні документи в зв'язку з отриманням ним трудового ушкодження?
- 2) Які документи і куди слід йому подати доля того, щоб отримати належні з роботодавця грошові виплати по відшкодуванню шкоди, завданої здоров'ю?
- 3) В якому розмірі буде відшкодуватися йому шкода в зв'язку із втратою професійної працездатності?

Дайте письмову відповідь від імені юрисконсульта.

Методичні рекомендації

Ключові терміни та поняття: оплата праці, заробітна плата, мінімальна заробітна плата, тарифна система, охорона праці, інспектор з охорони праці, служба охорони праці, нещасний випадок, виробничий травматизм, інструктаж, медичний огляд працівника.

Особливу увагу слід звернути на такі питання:

- поняття заробітної плати;
- відмінність заробітної плати від винагород за цивільно-правовими договорами, гарантійних і компенсаційних виплат;
- методи правового регулювання заробітної плати;
- тарифна система та її елементи;
- види систем оплати праці;
- порядок виплати заробітної плати;
- поняття охорони праці;
- права працівників на охорону праці та їх захист;

- інструктаж і навчання працівників правилам техніки безпеки і виробничої санітарії;
- забезпечення працівників засобами індивідуального та колективного захисту;
- медичні огляди працівників;
- розслідування нещасних випадків на виробництві;
- охорона праці жінок;
- охорона праці неповнолітніх працівників;
- відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.

Семінарське заняття 7

Тема 7. Трудові спори

Питання для усного опитування та дискусії

- 7.1. Індивідуальні трудові спори та порядок їх вирішення.
- 7.2. Особливості розгляду трудових спорів про поновлення на роботі та стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу.
- 7.3. Колективні трудові спори.
- 7.4. Участь Національної служби посередництва і примирення у вирішенні колективних трудових спорів.
- 7.5. Правове регулювання проведення страйків.

Завдання

Завдання 1. Двірник Козлов був звільнений із формулюванням “за власним бажанням” з 1 березня. 25 квітня він подав заяву до суду і просив стягнути заробітну плату за час вимушеного прогулу, оскільки звільнення було незаконним: його примусили написати заяву. Було з’ясовано, що Козлов попередньо не звертався до адміністрації з такими вимогами, тому спору немає. *В якому порядку та як слід вирішити справу?*

Завдання 2. Тулін працював завкладом овочевої бази №6. За появу в громадському місці в нетверезому стані його було переведено на 2 місяці кладовщиком. Вважаючи переведення незаконним, Тулін звернувся до суду із позовною заявою про поновлення його на попередній посаді. Суддя в прийомі позову відмовив, посилаючись на те, що такі трудові спори розглядаються в КТС.

Завдання 3. Медсестра терапевтичного відділення Гудкова подала заяву до суду із проханням вирішити питання про надання їй відгулу за надурочну роботу та про зняття догани за запізнення, оскільки причина запізнення була поважною (хвороба дитини). В суді відгул було замінено заробітною платою, а догану – зауваженням. На засіданні було також встановлено, що із заробітної плати Гудкової утримано 300 грн. за посуд, розбитий під час чергування. Суд вирішив повернути суму, що була утримана. Зав. терапевтичним відділенням не погодився із рішенням суду першої інстанції і планує подати апеляційну скаргу. *Яке рішення повинен винести суд?*

Завдання 4. Електрик Ігнатов перебував у відпустці. Вийти на роботу він повинен був у п’ятницю, але затримався на один день. Директор розцінив це як прогул та оголосив Ігнатову догану, а також зменшив наступну щорічну відпустку на один день. Наказ директора Ігнатов оскаржив в профком заводу. Після прийняття заяви 18 липня, профспілковий комітет запланував розглянути її 30 липня. У призначений день Ігнатов на засіданні профкому не з’явився, і члени профкому розглядали скаргу без його участі. Профком погодився зі стягненням, що було винесено адміністрацією. Через два місяці Ігнатов звернувся в КТС із попередньою скаргою. Але його заяву не прийняли, посилаючись на пропуск строку для звернення в комісію. *Як далі слід вчинити Ігнатову? Дайте оцінку дій адміністрації та профкому. Як слід вирішити спір?*

Завдання 5. Лікар Журин рішенням суду був поновлений на роботі в лікарні. Головний лікар відмовився виконати це рішення і наказав не допустити Журина до роботи. Декілька разів приходив Журин в лікарню, але його не пропускали у відділення.

Образившись на дії адміністрації, він поїхав на південь, де перебував близько 4-х місяців. Пояснив це тим, що не він має добиватися поновлення на роботі, а роботодавець має докладати зусиль, щоб він поновився і виконати рішення суду. Але після повернення він знову звернувся до суду із позовом про поновлення на роботі та про оплату усього часу вимушеного прогулу. *Як повинен вчинити суд? Чи може суд притягнути до матеріальної відповідальності головного лікаря за відмову виконати його рішення?*

Завдання 6. Медсестра Капліна, яка була звільнена за прогул, рішенням суду була поновлена на роботі. Пізніше рішення суду, оскаржене адміністрацією, було скасоване апеляційним судом і при новому розгляді в позові Капліній було відмовлено. В зв'язку з цим адміністрація знову її звільнила. Капліна подала касаційну скаргу. Які дії має вчинити роботодавець у разі задоволення касаційної скарги чи у разі відмови у задоволенні?

Завдання 7. Наказом по підприємству інженер Капер була звільнена з роботи за п. 5 ст.40 КЗпП України. Через два дні після звільнення Капер вийшла на роботу і дізналася про своє звільнення. Вважаючи своє звільнення неправильним, Капер звернулася до суду з позовом про поновлення на роботі. В судовому засіданні було встановлено, що посада Капер за цей час була ліквідована, а замість неї введено дві інші посади, на яких прийнято нових працівників.

Яке рішення повинен винести суд у трудовому спору?

Завдання 8. Громадянин Горгарус був звільнений з роботи за порушення трудової дисципліни. При розгляді його позову про поновлення на роботі в суді з'ясувалося, що директор оголосив Горгарус догану і одночасно звільнив його з роботи. Горгарус поновили на роботі. Наступного дня Горгарус з'явився на роботу, але до роботи не був допущений. Директор запропонував йому прийти на роботу через десять днів після вступу в силу рішення суду про його поновлення на роботі. Директор також повідомив його про те, що він має намір оскаржити рішення суду у встановленому порядку, тому по закону він має чекати рішення суду апеляційної інстанції, перш ніж поновлювати працівника на посаді. Горгарус вирішив звернутися до адвоката за роз'ясненням порядку виконання рішення суду про поновлення на роботі. *Підготуйте відповідь від імені адвоката.*

Завдання 9. Колектив дитячого садка "Кораблик" звернувся з вимогою до керівництва про виплату заборгованості із заробітної плати за 3 місяці. Для вирішення спору була утворена примирна комісія, до якої увійшли директор дитячого садка та старший бухгалтер. Протягом тижня комісія так і не змогла прийняти рішення, і працівники дитячого садка оголосили батькам про те, що дитячий садок працювати не буде у зв'язку зі страйком.

Чи правомірне рішення про проведення страйку? Який порядок його проведення?

Завдання 10. Новака звільнили за порушення трудової дисципліни – участь у страйку, визнаного судом незаконним. Новак звернувся до суду з позовом про поновлення його на роботі й виплати зарплати за час вимушеного прогулу. У позовній заяві Новак вказав, що він вирішив скористатися днями відпустки, яку він не міг раніше використовувати повністю – у зв'язку з хворобою. Відпустка передбачена графіком щорічних відпусток. Новак посилався на його звільнення без згоди профспілкової організації. Відпустка була йому потрібна по догляду за важко хворим батьком. Суд відмовив Новаку у поновленні на роботі, посилаючись на те, що причиною прогулу було участь у страйку, визнаного незаконним, а не відпустка. *Яка ваша думка з цього приводу?*

Завдання 11. Працівники підприємства створили профспілкову організацію, але не встигли її зареєструвати в установленому порядку. *Як на вашу думку чи може не зареєстрована профспілкова організація представляти інтереси працівників при вирішенні колективного трудового спору?*

Завдання 12. Працівники припинили роботу у зв'язку з тривалою невплатою зарплати й порушення законодавства про працю. Суд визнав страйк незаконним з підстав проведення примирних процедур з порушенням Закону. На час розгляду справи працівникам зарплата не була виплачена. *Яка Ваша думка з цього приводу?*

Завдання 13. Директор меблевої фабрики 14 травня видав наказ відповідно до якого з червня поточного року підвищені норми виробітку для всіх працівників основних професій на 10 відсотків. Визначаючи такі норми завищеними, що не відповідають умовам праці, група працівників фабрики звернулася з скаргою в інспекцію праці з вимогою зобов'язати директора скасувати цей наказ. *Чи правомірні вимоги працівників?*

Завдання 14. Г. Іванюк звернувся до суду за розірванням трудового контракту, оскільки роботодавець відмовив йому збільшити заробітну плату на 20 відсотків, хоча працівникам аналогічних професій її було збільшено. Роботодавець посилався на те, що контрактом це не передбачено і трудові відносини Г. Іваненка регулюються лише трудовим контрактом. Яке рішення має ухвалити суд? Відповідь аргументуйте.

Методичні вказівки

Ключові терміни та поняття: індивідуальний, колективний трудовий спір, примирна комісія, незалежний посередник, трудовий арбітраж, арбітр, Національна служба посередництва та примирення, страйк.

Особливу увагу слід звернути на такі питання:

- момент виникнення індивідуального і колективного трудового спору;
- органи, які вирішують колективні трудові спори та їхні повноваження;
- участь Національної служби посередництва та примирення у процедурі вирішення колективного трудового спору;
- порядок проведення страйку;
- умови визнання страйку законним;
- наслідки незаконного страйку.

1.4. Самостійна робота студентів

№ з/п	Назви тем та зміст завдань	Години
1.	Тема 1. Поняття, предмет, метод, система, функції трудового права	4
	<i>Завдання:</i> 1. Проаналізувати поняття трудових правовідносин (законспектувати основні положення).	
	2. Визначити об'єкти та суб'єкти договірної регулювання.	
	3. Дослідити нормативно-правові акти, які регулюють трудові відносини	
2.	Тема 2. Трудовий договір. Зміни істотних умов праці	6
	<i>Завдання:</i> 1. Проаналізувати законодавство щодо порядку укладення трудового договору.	
	2. Проаналізувати правову процедуру прийому на роботу.	
	3. Проаналізувати порядок зміни істотних умов праці вступу на державну службу.	
3.	Тема 3. Припинення трудового договору	8
	<i>Завдання:</i> 1. Проаналізувати порядок припинення трудових відносин.	
	2. Дослідити законодавче регулювання порядку припинення трудових відносин.	
	3. Дослідити особливості розірвання трудового договору за ініціативою третіх осіб	
4.	Тема 4. Правове регулювання робочого часу та часу відпочинку	8

	<i>Завдання:</i>	1. Проаналізувати порядок і підстави встановлення режиму робочого часу. 2. Проаналізувати види робочого часу та часу відпочинку 3. Проаналізувати порядок встановлення режиму робочого часу в державних установах.	
5.	Тема 5. Відповідальність в трудовому праві		8
	<i>Завдання:</i>	1. Дослідити особливості дисциплінарної відповідальності 2. Дослідити особливості матеріальної відповідальності	
6.	Тема 6	Оплата та охорона праці	8
	<i>Завдання:</i>	1. Проаналізувати системи та розміри оплати праці 2. Дослідити організацію охорони праці	
7.	Тема 7.	Трудові спори	10
	<i>Завдання:</i>	1. Проаналізувати індивідуальні трудові спори 2. Проаналізувати колективні трудові спори	

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання передбачаються у формі реферату. Завдання обирається студентом на початку семестру і виконується за усталеними вимогами.

1.5.1. Основні вимоги до написання рефератів

Індивідуальне завдання виконується у межах годин, відведених для самостійної роботи студента. Тема завдання обирається студентом добровільно і закріплюється за студентом викладачем на початку семестру. Підготовка індивідуального завдання у такій формі передбачає:

- підбір та опрацювання літератури за темою;
- складання плану роботи;
- виклад основних ідей та пропозицій авторів.

1.5.2. Темі рефератів-оглядів

1. Особливості організації дисципліни праці у державних установах.
2. Особливості застосування заохочень та дисциплінарних стягнень у державних установах.
3. Особливості охорони праці в державних установах.
4. Правові наслідки порушення вимог охорони праці.
5. Підстави звільнення працівників від виконання трудових обов'язків.
6. Особливості звільнення від виконання трудових обов'язків державних службовців.
7. Обов'язки щодо виконання умов колективного договору.
8. Правові наслідки невиконання умов колективного договору.
9. Особливості праці неповнолітніх осіб.
10. Особливості праці інвалідів.
11. Особливості праці жінок.
12. Наслідки недотримання правил охорони праці.
13. Особливості врегулювання колективного трудового спору.

1.5.3. Методичні рекомендації до виконання рефератів

Метою виконання індивідуальних завдань є закріплення і систематизація студентами отриманих знань у процесі участі в аудиторних заняттях і самостійної роботи.

Для виконання індивідуальних завдань студенти повинні використовувати законодавчі та підзаконні акти, інструктивно-методичні матеріали, науково-монографічну літературу, статистичні дані, аналітичну інформацію правоохоронних органів, а також практику та специфіку діяльності установ.

Індивідуальне завдання виконується комп'ютерним способом з одностороннім розміщенням тексту на папері формату А 4 (210 мм x 297 мм) з дотриманням прийнятих у діловодстві стандартних берегів: лівого – 30 мм, верхнього та нижнього – 20 мм, правого – не менше 10 мм.

Обсяг завдання має забезпечувати належне висвітлення теми і не повинен перевищувати 12–14 сторінок друкованого тексту шрифтом Times New Roman кеглем 14 з міжрядковим інтервалом 1,5.

Завдання повинно бути структурованою, тобто після титульного аркуша містити: план, вступ, три (два) розділи, висновки, список використаних джерел. Складові частини роботи не обов'язково починати з нового аркуша. Розділи плану роботи формулюються самостійно студентом як найважливіші напрями розкриття її теми. Виклад роботи подається за наведеним нижче порядком.

ПЛАН

	Стор.
Вступ	2
1. (назва першого розділу)	3
2. (назва другого розділу)	6
3. (назва третього розділу)	9
Висновки	12
Список використаних джерел	14

Вступ

(Виклад змісту вступу)

1. (назва першого розділу)

(Виклад змісту першого розділу)

2. (назва другого розділу)

(Виклад змісту другого розділу)

3. (назва третього розділу)

(Виклад змісту третього розділу)

Висновки

(Виклад змісту висновків)

Список використаних джерел

Нижче списку використаних джерел рукописним способом зазначаються дата виконання реферату і особистий підпис студента.

Реферат має включати в себе:

1. Порядок, підстави надання соціальної послуги певного виду.
2. Заповнені документи від імені особи, що потребує надання соціальної послуги.
3. Список використаних джерел.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі письмового заліку.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Трудове право як одна з провідних галузей права України.
2. Предмет трудового права: трудові та суміжні відносини.
3. Метод трудового права.
4. Сфера дії норм трудового права.
5. Система трудового права як галузі права та як науки. Система трудового законодавства.

6. Функції трудового права.
7. Принципи трудового права.
8. Конституція України, як основне джерело трудового права.
9. КЗпП України, загальна характеристика.
10. Закони України як джерела трудового права.
11. Підзаконні нормативно-правові акти, які регулюють трудові відносини.
12. Акти соціального партнерства: тарифні угоди, колективні договори, локальні нормативно-правові акти.
13. Поняття і значення трудового договору.
14. Сторони трудового договору.
15. Зміст трудового договору.
16. Порядок прийняття на роботу.
17. Строк випробування при прийомі на роботу.
18. Особливості окремих видів трудових договорів: контракту, договору про тимчасові та сезонні роботи, трудового договору з фізичною особою.
19. Зміна істотних умов праці.
20. Види переведень на іншу роботу (посаду).
21. Переміщення працівників на інше робоче місце.
22. Підстави припинення трудового договору, їх юридичне значення.
23. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника.
24. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця.
25. Розірвання трудового договору з ініціативи осіб які не є стороною трудового договору.
26. Гарантії працівників від необґрунтованих звільнень.
27. Оформлення та звільнення з роботи (посади) і проведення розрахунку.
28. Вихідна допомога при звільненні.
29. Правові наслідки незаконного звільнення працівників.
30. Поняття та норми робочого часу.
31. Види робочого дня (тижня). Правові ознаки нормального робочого дня.
32. Скорочений і неповний робочий день.
33. Режим робочого часу. Облік робочого часу і його види. Правове регулювання надурочних робіт.
34. Поняття та види часу відпочинку.
35. Поняття і види відпусток. Порядок надання та оплата щорічних відпусток.
36. Поняття, види та порядок надання соціальних відпусток.
37. Творчі відпустки та відпустки у зв'язку з навчанням.
38. Відпустки без збереження заробітної плати.
39. Перенесення відпустки.
40. Дисциплінарна відповідальність та її види.
41. Порядок застосування заходів дисциплінарного стягнення.
42. Матеріальна відповідальність. Підстави та умови матеріальної відповідальності працівників.
43. Види матеріальної відповідальності працівників.
44. Матеріальна відповідальність роботодавця за шкоду, заподіяну працівникові.
45. Поняття заробітної плати та її структура.
46. Системи та форми оплати праці.
47. Гарантійні та компенсаційні виплати.
48. Поняття охорони праці.
49. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій, пов'язаних із виробництвом.
50. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування працівників від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.

51. Охорона праці та окремі трудові гарантії, що надаються жінкам, неповнолітнім та особам зі зниженою працездатністю.

52. Індивідуальні трудові спори та порядок їх вирішення.

53. Особливості розгляду трудових спорів про поновлення на роботі та стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу.

54. Колективні трудові спори.

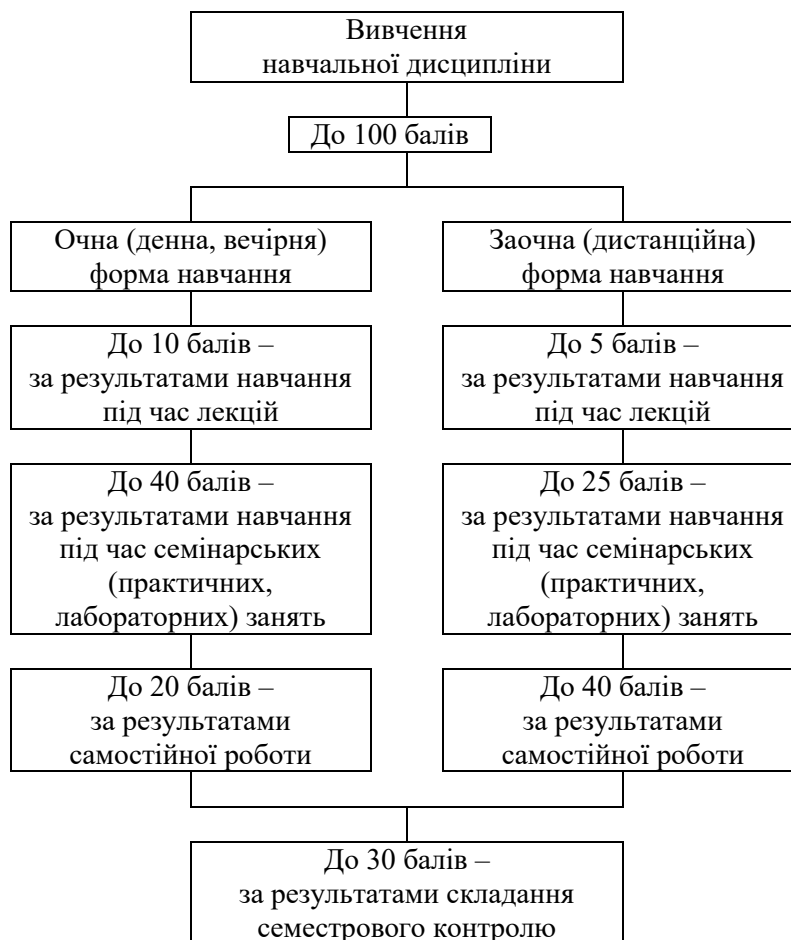
55. Участь Національної служби посередництва і примирення у вирішенні колективних трудових спорів. Правове регулювання проведення страйків.

1.6.2. Приклад залікового білету

1. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій, пов'язаних із виробництвом.
2. Колективні трудові спори.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів семестрової оцінки студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 9 лекційних занять за денною формою навчання. Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Денна	9	1,1	2,2	3,3	4,4	5,5	6,6	7,7	8,8	10

2.3. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 10 семінарських занять за денною формою навчання.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п. 4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів та виконання індивідуальних завдань, наведено в таблиці:

№ з/п	7 тем	Номер теми							Усього балів
		1	2	3	4	5	6	7	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	2	2	2	2	2	2	4	16
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	4							4
	Усього балів								20

3. Рекомендовані джерела

Тема 1. Предмет, метод, система і джерела трудового права

1. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 року № 322-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

2. Конституція України від 28.06.1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

3. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16.12.1966 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text

4. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16.12.1966 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text

5. Про дискримінацію в галузі праці та занять: Конвенція Міжнародної організації праці від 25.06.1958 року №111. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_161#Text

6. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012р. № 5067-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>

7. Про примусову чи обов'язкову працю: Конвенція Міжнародної організації праці від 28 червня 1930 Про припинення трудових відносин з ініціативи роботодавців: Конвенція Міжнародної організації праці від 22 червня 1982 року № 158. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_005#Text

8. Андріїв В. Трудові права людини у системі природного та позитивного права України. Право України. 2007. №6. С. 61-64.

9. Андрушко А.В. Баланс інтересів учасників трудових відносин. Університетські наукові записки. 2017. №2. С.44-58.

10. Андрушко А.В. Теоретико-правові аспекти свободи праці. Часопис ХУУП. 2019. №3. С. 276-286.

11. Андрушко А.В., Ситницька О.А. Співвідношення централізованого і локального правового регулювання: концепція процесора Р.І. Кондратьєва. Університетські наукові записки. 2016. №3. С. 177-189.

12. Бабаскін А.Ю. Трудове право України. Академічний курс: підручник / А. Ю. Бабаскін, Ю. В. Баранюк, С. В. Дріжчана та ін.; за заг. ред. Н. М. Хуторян. К.: А.С.К. 2004. 608 с.
13. Бойко Є. Колізії трудового законодавства: техніко – правова недбалість чи пряма дискримінація юрисконсультів. Право України. 2006. №1. С. 75-81.
14. Болотіна Н. Б. Трудове право України: підручник. К. 2003. 725 с.
15. Вишневецька С. Загальні положення проекту трудового Кодексу України в контексті сучасних тенденцій розвитку трудового права. Право України. 2009. №3. С. 41-47.
16. Вісьтак М. Поняття, сутність та значення міжнародно-правових актів як джерел трудового права України. Вісник Львівського національного університету ім. І. Франка. 2009. Вип. 49. С. 158-163.
17. Єрмоєнко В. Колізії між Конституцією та іншими актами трудового права. Вісник Академії правових наук України. 2009. №4. С. 144-153.
18. Жернаков В. До питання про правове розуміння праці та трудових відносин. Вісник Академії правових наук України. 2008. №4. С. 191-196.
19. Жернакова В. Актуальні проблеми правового забезпечення прав людини у соціально - трудовій сфері. Вісник Академії правових наук України. 2009. №1. С. 156-166.
20. Жолнович О.І. Предмет трудового права як критерій систематизації галузевих норм. Університетські наукові записки. 2006. №3 –№4. С. 276-279.
21. Іванкевич В. Трудове право потребує вдосконалення. Людина і праця. 2009. № 11. С. 8-10.
22. Карнаух Т.М. Постанови Пленуму Верховного Суду України : правова природа та місце в системі джерел права. Наукові записки. Нац. ун-т "Києво-Могилянська академія". 2009. Т.90. С. 48-51.
23. Кельман Л. Суб'єкти трудових правовідносин: проблемні питання. Право України. 2011. № 2. С. 235-241.
24. Ковальський В.С. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / Укладачі: В.С. Ковальський, Л.П. Ляшко. К.: Юрінком Інтер. 2006. 1200 с.
25. Козак З. Актуальність конвенцій і рекомендацій МОП з безпеки і гігієни праці. Вісник Львівського національного університету ім. І. Франка. 2009. Вип. 49. С. 164- 171.
26. Козуб І. Джерела і форми трудового права: розмежування понять. Юридична Україна. 2011. №1. С. 56-60.
27. Корнєєв Ю. В. Трудове право України: Навч. посіб. / Ю. В. Корнєєв. К. 2019. 112 с.
28. Костюк В. Зміст трудової правосуб'єктності працівника за трудовим законодавством України та проектом Трудового кодексу: науково-правовий аспект. Право України. 2010. № 11. С. 140-146.
29. Костюк В.Л. Особливості Конституції України як джерела трудового права України. Наукові записки. Нац. ун-т "Києво-Могилянська Академія". 2005. Т. 38. С. 41-47.
30. Краковська А. Реалізація соціальної функції держави і становлення соціального законодавства в Україні. Юридична Україна. 2009. №8. – С. 16-22.
31. Панасюк О. З приводу співвідношення трудового та цивільного права. Право України. 2009. №9. С. 140-147.
32. Панасюк О. Контроль та нагляд як функція трудового права. Право України. 2007. № 2. С. 108-112.
33. Пилипенко П.Д. Трудове право України. Академічний курс: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко, В.Я. Бурак, З.Я. Козак та ін.; За ред. П.Д. Пилипенка. К.: Концерн Видавничий дім Ін Юре, 2004. 536 с.
34. Процевський О. Про предмет трудового права України. Право України. 2001. №12. С. 81-83.
35. Слюсар А. Класифікація суб'єктів трудового права України. Вісник Академії

правових наук України. 2010. №4. С. 195-205.

36. Солодовник Л. В. Юридичні факти в трудовому праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 Трудове право; право соціального забезпечення. К. 2004. 19 с.

37. Старчук О. Рівність трудових прав громадян як принцип трудового права України. Підприємництво, господарство і право. 2009. №8. С. 105-108.

38. Стасів О. Конституційні положення, що визначають засади регулювання трудових відносин. Юридична Україна. 2009. №10. – С. 89-93.

39. Трудове право України: підручник / за заг. ред. М. І. Іншина, В. Л. Костюка. Київ. 2018. 593 с.

40. Щербюк Н. Сфера регулювання трудового права: погляд на проблему. Право України. 2010. № 11. С. 305-310.

41. Ярошенко О. М. Теоретичні та практичні проблеми джерел трудового права України: Монографія. Харків. 2006. 456 с.

Тема 2. Трудовий договір. Зміна істотних умов праці.

1. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 року № 322-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

2. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 року № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

4. Про трудові книжки працівників: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.04.1993 року №301. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/301-93-%D0%BF#Text>

5. Андрушко А.В. Відповідальність роботодавця за порушення ч.3 ст.24 КЗпП України. Актуальні проблеми юридичної науки : збірник тез Міжнародної наукової конференції “П’ятнадцяті осінні юридичні читання” (м. Хмельницький, 21–22 жовтня 2016 року): [у 2-х частинах.]. Частина перша. – Хм.: ХУУП. - С.187-189.

6. Андрушко А.В. Окремі аспекти укладення трудового договору. Університетські наукові записки. 2016. №1. С. 154-163.

7. Андрушко А.В. Теоретико-правові аспекти свободи праці. Часопис ХУУП. 2019. №3. С. 276-286.

8. Антон О. А. Строковий трудовий договір: проблеми забезпечення юридичних гарантій права на працю. Південноукраїнський правничий часопис. 2006. №2. С. 163-167.

9. Бабаскін А.Ю. Трудове право України. Академічний курс: підручник / А. Ю. Бабаскін, Ю. В. Баранюк, С. В. Дріжчана та ін.; за заг. ред. Н. М. Хуторян. К.: А.С.К., 2004. 608 с.

10. Болотіна Н. Б. Трудове право України: підручник. К.: Вікар, 2003. 725 с.

11. Гончарова Г. Конкурсне заміщення посад науково – педагогічних працівників: спірні питання. Право України. 2006. №4. С. 90-96.

12. Жернаков В.В. Поняття примусової праці за законодавством України. Право України. 1997. №10. С. 146-151.

13. Занфірова Т. А. Особливості виникнення трудових правовідносин за участю роботодавців-фізичних осіб. Право і безпека. 2004. № 3. С. 135-138.

14. Заржицький О. Про трудові процесуальні відносини. Право України. 2008. №3. С. 32-36.

15. Ковальський В.С. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / Укладачі: В.С. Ковальський, Л.П. Ляшко. К.: Юрінком Інтер. 2006. 1200 с.

16. Корнєєв Ю. В. Трудове право України: Навч. посіб. / Ю. В. Корнєєв. К. 2019. 112с.

17. Лазор Л. Правове регулювання правосуб’єктності у сфері трудового права в ринкових умовах. Право України. 2010. № 12. С. 108-114.

18. Лось В. А. Трудовий договір: порядок укладання та оформлення. Праця і Закон.

2005. № 16 (64). С. 12-25.

19. Мельник К. До питання трудової правосуб'єктності працівників. Підприємництво, господарство і право. 2010. №1. С. 112-115.

20. Новосельська І. Випробування при прийнятті на роботу: особливості його застосування. Праця і закон. 2005. № 16 (64). С. 6-11.

21. Паламарчук В. Контракт як форма реалізації громадянами права на зайнятість. Право України. 2003. № 8. С. 104-106.

22. Парпан Т.В. Про місце роботи та робоче місце працівника як умови трудового договору. Підприємництво, господарство і право. 2002. № 6. С. 51-53.

23. Пивовар Р. Правосуб'єктність фізичної особи як суб'єкта трудових правовідносин. Юридична Україна. 2011. №3. С. 70-74.

24. Пилипенко П. Кодифікація вітчизняного трудового законодавства: проблеми та перспективи. Право України. 2009. №3. С. 7-13.

25. Пилипенко П.Д. Трудове право України. Академічний курс: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко, В.Я. Бурак, З.Я. Козак та ін.; За ред. П.Д. Пилипенка. К.: Концерн Видавничий дім Ін Юре, 2004. 536 с.

26. Пилипенко П. Д. Підстави виникнення індивідуальних трудових правовідносин. К.: Т-во «Знання», КОО. 2003. 146 с.

27. Повзун С. Л. Зміст трудового договору як сукупність умов, що визначають взаємні права й обов'язки сторін. Університетські наукові записки. 2006. №2. С. 165-169.

Тема 3. Припинення трудового договору

1. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 року № 322-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

2. Бабаскін А.Ю. Трудове право України. Академічний курс: підручник / А. Ю. Бабаскін, Ю. В. Баранюк, С. В. Дріжчана та ін.; за заг. ред. Н. М. Хуторян. К.: А.С.К., 2004. 608 с.

3. Болотіна Н. Б. Трудове право України: підручник. К.: Вікар, 2003. 725 с.

4. Залевська О. Припинення трудового договору. Юридична газета. 2010. №6. С. 21-24.

5. Іоннікова І. Правові гарантії при вивільненні працівників: шлях до вдосконалення. Право України. 2007. №2. С. 73-76.

6. Ковальський В.С. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / Укладачі: В.С. Ковальський, Л.П. Ляшко. К.: Юрінком Інтер. 2006. 1200 с.

7. Коновалюк А. Розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу. (Аналіз правових підстав). Юридична газета. 2011. №6. С. 12-13.

8. Пилипенко П.Д. Трудове право України. Академічний курс: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко, В.Я. Бурак, З.Я. Козак та ін.; За ред. П.Д. Пилипенка. К.: Концерн Видавничий дім Ін Юре, 2004. 536 с.

9. Рогач О. Я., Менджул М. В. Припинення трудових відносин з ініціативи працівника-внутрішньо переміщеної особи та роботодавця. Публічне право. 2017. № 1. С. 184 - 190.

10. Селезень С.В. Особливості припинення трудового договору за п. 2 ст. 41 Кодексу законів про працю України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05 Трудове право; право соціального забезпечення. Луганськ, 2009. 19 с.

11. Трудове право України: підручник / за заг. ред. М. І. Іншина, В. Л. Костюка. Київ : Юрінком Інтер : Буква Закону, 2018. 593 с.

12. Чумак О. О. Припинення трудових правовідносин не за ініціативою сторін трудового договору: автореф. дис канд. юрид. наук : 12.00.05 Трудове право. К., 2011. 16 с.

13. Юшко А.М. Переведення на іншу роботу: автореф. дис канд. юрид.

наук. 12.00.05 Трудове право; право соціального забезпечення Харків, 2002. 20с.

14. Яковлев О. Припинення трудового договору на підставі ст. 37 КЗпП України. Право України. 2002. № 6. С.82-84.

15. Яковлев О. Роль третіх осіб у припиненні трудових відносин. Право України. 2001. № 12. С.102.

Тема 4. Правове регулювання робочого часу та часу відпочинку

1. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 року № 322-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

2. Право на відпустки. Соціальні відпустки. Роз'яснення Міністерства юстиції України від 23.01.2014 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0004323-14#Text>

3. Про відпустки: Закон України від 15. 11.1996р. № 504/96/ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text>

4. Про затвердження умов, тривалості, порядку надання та оплати творчих відпусток: Постанова КМУ від 19 січня 1998 року № 45 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/45-98-%D0%BF#Text>

5. Щодо грошової компенсації працівникам за невикористані дні щорічної та додаткової відпусток: лист Мінпраці від 24 червня 2011 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0208739-11#Text>

6. Бабаскін А.Ю. Трудове право України. Академічний курс: підручник / А. Ю. Бабаскін, Ю. В. Баранюк, С. В. Дріжчана та ін.; за заг. ред. Н. М. Хуторян. К.: А.С.К. 2004. 608 с.

7. Болотіна Н. Б. Трудове право України: підручник. К.: Вікар, 2003. 725 с.

8. Волощук О. Принцип забезпечення права на відпочинок як інституційний принцип трудового права. Підприємництво, господарство і право. 2004. № 2. С. 13-16.

9. Гаращенко Л. П. Правове регулювання відпусток за законодавством України. К.: Павлім, 2003. 172 с.

10. Ковальський В.С. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / Укладачі: В.С. Ковальський, Л.П. Ляшко. К.: Юрінком Інтер. 2006. 1200 с.

11. Корнеєв Ю. В. Трудове право України: Навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2019. 112 с.

12. Пилипенко П.Д. Трудове право України. Академічний курс: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко, В.Я. Бурак, З.Я. Козак та ін.; За ред. П.Д. Пилипенка. К.: Концерн Видавничий дім Ін Юре, 2004. 536 с.

13. Семенко Л. Порядок надання щорічної основної відпустки. Праця і зарплата. 2008. № 30. С. 4-5.

14. Ситницька О. А. Право на відпочинок та проблеми посилення юридичних гарантій реалізації. Юридичний вісник. 2007. №2. С. 239-243.

15. Ситницька О.А. Юридичні гарантії права на працю та права на відпочинок за трудовим законодавством України: монографія. Хмельницький. 2010. 167 с.

16. Стичинський Б.С., Зуб І.В., Ротань В.Г. Науково-практичний коментар до законодавства України про працю. К: А.С.К., 2000.

17. Трудове право України : акад. курс: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко, В.Я. Бурак, З.Я. Козак та ін.. ; за ред. П.Д. Пилипенка. К. : Ін Юре, 2014. 552с.

18. Трудове право України: підручник / За загальною редакцією М.І. Іншина, В.Л. Костюка, В.П. Мельника. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 472 с.

19. Трудове право України: підручник / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Центр проблем імплементації європ. соц. права, Нац. ун-т "Києво-Могилян. акад.", Нац. унт "Остроз. акад." ; за заг. ред. М. І. Іншина, В. Л. Костюка. 2-ге вид., стер. Київ : Юрінком Інтер : Буква Закону, 2018. 593 с.

20. Хуторян Н. Удосконалення порядку надання відпусток у проекті Трудового кодексу України. Юридична Україна. 2006. № 1 (37). С. 44-48.

21. Хуторян Н.М. Проблеми правового регулювання відпусток у проекті Трудового Кодексу України. Право України. 2009. № 3. С. 35-40.

Тема 5. Відповідальність у трудовому праві

1. Інструкція про порядок ведення трудових книжок працівників: Затверджено наказом Мінпраці України, Мінюсту України, Міністерства соціального захисту населення України від 27.03.93 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0110-93#Text>

2. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 року № 322-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

3. Положення про дисципліну працівників гірничих підприємств, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 р. № 294. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-2002-%D0%BF#Text>

4. Положення про дисципліну працівників залізничного транспорту, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 26 січня 1993 р. №55 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-93-%D0%BF#Text>

5. Статут про дисципліну працівників спеціальних (воєнізованих) аварійно-рятувальних служб, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2000 р. № 1540. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540-2000-%D0%BF#Text>

6. Антон О.А. Заборонена дискримінація у сфері праці як юридична гарантія: міжнародно-правові нормативи та вітчизняне трудове законодавство. Університетські наукові записки. 2006. №1. С. 173-176.

7. Болотіна Н. Б. Трудове право України: підручник. К.: Вікар, 2003. 725 с.

8. Бородін І. Дисциплінарна відповідальність та дисциплінарне провадження. Право України. 2006. № 12. С. 93-97.

9. Кожушко С. Трудова дисципліна у системі елементів трудових правовідносин. Право України. 2005. № 9. С. 89 - 91.

10. Машков К. Підстави застосування до працівників заохочень за трудові досягнення. Право України. 2007. № 11. С. 35-38.

11. Мельницька Н.В. Гендерні підходи щодо удосконалення правового регулювання правового регулювання праці жінок. Університетські наукові записки. 2006. № 3-4. С. 267-269.

12. Панасюк О. Про «внутрішній трудовий розпорядок» як категорію трудового права. Право України. 2005. №4. С.100-104.

13. Пилипенко П.Д. Проблеми теорії трудового права України. Л. 1999. 214с.

14. Стичинський Б.С., Зуб І.В., Ротань В.Г. Науково-практичний коментар до законодавства України про працю. К: А.С.К., 2000. 976 с.

15. Трудове право : підручник / За заг. ред. О.М. Ярошенка. Харків : Право. 2019. 544 с.

16. Трудове право України : акад. курс: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко, В.Я. Бурак, З.Я. Козак та ін.; за ред. П.Д. Пилипенка. К. : Ін Юре, 2014. 552с.

17. Трудове право України: підручник / За заг. ред. М. І. Іншина, В. Л. Костюка. Київ : Юрінком Інтер : Буква Закону, 2018. 593 с.

18. Угрюмова Г. Дисципліна праці: розвиток та удосконалення інституту. Право України. 2006. № 1. С. 40-43.

19. Панасюк О. Правове регулювання застосування штрафів до працівників. Право України. 2006. № 8. С. 44-47.

20. Пилипенко П.Д. Проблеми теорії трудового права України. Л. 1999. 214с.

21. Стичинський Б.С., Зуб І.В., Ротань В.Г. Науково-практичний коментар до законодавства України про працю. К: А.С.К., 2000. 976 с.

22. Трудове право : підручник / За заг. ред. О.М. Ярошенка. Харків : Право. 2019. 544 с.

23. Трудове право України : акад. курс: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / П.Д.

Пилипенко, В.Я. Бурак, З.Я. Козак та ін.; за ред. П.Д. Пилипенка. К. : Ін Юре, 2014. 552с.

24. Трудове право України: підручник / За заг. ред. М. І. Іншина, В. Л. Костюка. Київ : Юрінком Інтер : Буква Закону, 2018. 593 с.

25. Хуторян Н. М. Теоретичні проблеми матеріальної відповідальності сторін трудових правовідносин: монографія. К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. 264 с.

Тема 6. Оплата та охорона праці

1. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 року № 322-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

2. Порядок обчислення середньої заробітної плати: Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 8 лютого 1995 р. URL: № 100. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100-95-%D0%BF#Text>

3. Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери: Постанова Кабінету Міністрів України 30 серпня 2002 р. № 1298. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1298-2002-%D0%BF#Text>

4. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. № 108/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>

5. Граничні норми підіймання і переміщення важких речей жінками: Затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 10 грудня 1993 р. №241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0194-93#Text>

6. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 року № 322-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

7. Перелік важких робіт і робіт з шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці неповнолітніх: Затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31 березня 1994 р. №46. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0176-94#Text>

8. Перелік важких робіт та робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці жінок, затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29 грудня 1993 р. №256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0051-94#Text>

9. Положення Про Державну службу України з питань праці, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2015 р. № 96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/96-2015-%D0%BF#Text>

10. Порядок опрацювання і затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві, затв. наказом Державного комітету по нагляду за охороною праці від 21 грудня 1993 р. № 132. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0020-94#Text>

11. Про затвердження граничних норм підіймання і переміщення важких речей неповнолітніми: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 22.03.1996 року № 59. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0183-96#Text>

12. Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці, затв. наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 21 березня 2007 р. №56. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0316-07#Text>

13. Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства: Наказ Держгірпромнагляду від 21 березня 2007 р. № 55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0311-07#Text>

14. Типове положення про службу охорони праці, затв. наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 15 листопада 2004 р. №255. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1526-04#Text>

15. Валецька О.В. Забезпечення функцій заробітної плати: економічно – правовий

аспект. Юридичний вісник. 2006. №3-4. С. 276-279.

16. Вознюк В. Конституційні гарантії права людини на своєчасне одержання винагороди за працю. Вісник КСУ. 2002. № 5. С. 80-84.

17. Грицатина Л.В. Реалії та перспективи закріплення трудових гарантій захисту прав на працю в умовах ринкової економіки. Університетські наукові записки. 2006. №3 – 4. С. 282-285.

18. Лазор В.В. Право на справедливу винагороду за працю: питання адаптації національного законодавства до права європейського Союзу. Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. 2005. № 7. С. 14-22.

19. Лаптії І. Оплата праці і заробітна плата: щодо питання термінології. Право України. 2005. № 7. С. 81-84.

20. Назаров Д. Гармонізація трудового законодавства з питань оплати праці молоді. Юридична Україна. 2008. №9. С. 59-63.

21. Процевський О.І. Проблеми оплати праці у проекті Трудового кодексу України. Юридичний вісник. 2005. № 48. С. 8-9.

22. Стичинський Б.С., Зуб І.В., Ротань В.Г. Науково-практичний коментар до законодавства України про працю. К: А.С.К., 2000. 976 с.

23. Трудове право : підручник / За заг. ред. О.М. Ярошенка. Харків : Право. 2019. 544 с.

24. Трудове право України : акад. курс: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко, В.Я. Бурак, З.Я. Козак та ін.; за ред. П.Д. Пилипенка. К. : Ін Юре, 2014. 552с.

25. Трудове право України: підручник / За заг. ред. М. І. Іншина, В. Л. Костюка. Київ : Юрінком Інтер : Буква Закону, 2018. 593 с.

26. Панасюк О. Контрольно-наглядова діяльність державних органів у сфері праці. Право України. 2007. № 4. С. 125- 127.

27. Щербюк. Н. Правове регулювання праці осіб із зниженою працездатністю. Юридична Україна. 2007. № 6. С. 75-78.

Тема 7. Трудові спори

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 року № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>

2. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 року № 322-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

3. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 року № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>

4. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 1 листопада 1996 року № 9. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-96#Text>

5. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 3 березня 1998 р. № 137-98/ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137/98-%D0%B2%D1%80#Text>

6. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини проти безпеки виробництва від 12.06.2009 року № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va007700-09#Text>

7. Про практику розгляду судами трудових спорів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 1992 р. №9. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-92#Text>

8. Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 березня 1992 р. №6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0006700-92#Text>

9. Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011 року № 3674-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text>

10. Про судову практику в справах про відшкодування шкоди, заподіяної підприємствам, установам, організаціям їх працівниками від 29.12.1992 року № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-92#Text>

11. Про утворення Національної служби посередництва і примирення: Указ Президента України від 17 листопада 1998 р. № 1258/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1258/98#Text>

12. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

13. Андрушко А.В. Огляд судової практики вирішення трудових спорів при звільненні працівників за п. 1 ст. 40 КЗпП України. Право України. 2007. № 11. С. 85-88.

14. Березін Є. Примирні процедури та їх значення для вирішення колективних трудових спорів (конфліктів). Бюлетень Національної служби посередництва і примирення. 2009. № 1–2. С. 13–16.

15. Бурак В.Я. Правове регулювання вирішення трудових спорів в Україні. Л. 2000. 183 с.

16. Зараганова Н.В. Трудові спори : навч. посіб. К. : Правова єдність : Алерта, 2012. 271 с.

17. Іншин М. І. Сутність та основні ознаки трудових конфліктів та трудових спорів М. І. Іншин. Трудове право України. 2007. № 1 (2). С. 33–36.

18. Лазор В.В. Правове регулювання трудових спорів, конфліктів і порядок їх вирішення на сучасному етапі: Монографія. Луганськ: Вид-во “Література”, 2004. 352 с.

19. Лозовий С. В. Класифікація та принципи розгляду індивідуальних трудових спорів. Форум права. 2008. № 2. С. 328–332.

20. Стаднік М.П. Формування й розвиток законодавства з питань розв’язання колективних трудових спорів. Удосконалення трудового законодавства в умовах ринку / Відпов. ред. Н.М. Хуторян. К.: Ін Юре, 1999. С. 117-142.

21. Чанишева Г. Право на страйк: міжнародні стандарти та законодавство України. Право України. 2000. № 12. С. 80-86.

22. Чанишева Г.І. Колективні відносини у сфері праці: теоретико-правовий аспект: Монографія. О.: Юрид. літ., 2001. 328 с.

23. Швець Н. Відмінності страйків від інших актів протесту. Право України. 2007. №8. С. 57-62

24. Ярошенко О. Проблемні моменти законодавчого регулювання трудових спорів. Вісник Академії правових наук України. – 2005. – № 1 (40). – С. 206–214.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. www.rada.gov.ua/ — Верховна Рада України.
2. www.president.gov.ua/ — Президент України.
3. www.kmu.gov.ua/ — Кабінет Міністрів України.
4. <http://www.msp.gov.ua/> — Міністерство соціальної політики України.
5. <http://www.fse.gov.ua/fse/control/main/uk/publish/category/947806?page=6> — Фонд соціального страхування України.
6. <http://www.dcz.gov.ua/> — Державна служба зайнятості
7. www.nbu.gov.ua/ — Національна наукова бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
8. <http://www.lawlibrary.ru/> — Наукова юридична бібліотека.
9. <http://univer.km.ua/> — сайт Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.